Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsako drugo soboto v Kranju (tiska Iv. Pr. Lampret; izdaja konsorcij „Gorenjca"; odgovorni urednik Lavoslav Mikuš).

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljatve naj se pošiljajo na uredništvo in upravništvo «Korošca» v Kranju. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno petit-vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke stanejo 10 vin.

Štev. 20. V Celovcu, v soboto, dne 4. septembra 1909. Leto II.

Turska železnica in Slovenci.

Nam Slovencem prijazni praški dnevnik «Union» je pod tem naslovom priobčil daljšo razpravo, ki osvitljuje zgodovino ter razmerje Slovencev nasproti novi turski železnici. Je zanimiva ta cela razprava, prikrojena po potopisu rajnkega profesorja Simona Rutarja, ampak za naš list je preobširna, zato jo smiselno ter izčrpoma ponatisnemo: «Po tem gorskem svetu, kjer je pred kratkim iztekla nova turska železnica, katero Nemci slave kot zadnje dograjeni most iz «rajha» do Adrije, je po porazu rimskega gospodstva kot prvi bival slovenski rod. Zasledil je bil to domovino spričo stare rimske ceste, ki je vezala Oglejo z današnjim Solnogradom ali rimskim Juvanum. Profesor Rutar je to cesto natanko označil. Za nas Slovence je ta cesta važnega pomena v dvojnem oziru. Pred vsem zato, ker so se Slovenci ravno ob tej cesti naselili gor do najvišjih gorskih prelazov. Prišli so semkaj ali kot lovci ali kot pastirji. Danes morajo priznati celo Nemci, da so imena, kakor ono divje «Pastirice», katero so Nemci zgrešili za «Pastercen», kakor tudi imena ledenikov okrog Velikega Kleka, slovenskega izvira. Takisto izpričujejo tudi imena raznih dolin (n. pr. belanska dolina), dalje razna krajevna imena, kakor: Zagrič (Sagritz), Doljane (Döllach), Kras, Slap (Zlapp) i. t. d., da je bila tu nekdaj slovenska last. Tudi nemškehoteče biti ime «Tauern» ni nemškega, ampak slovenskega, oziroma po prvotnih slovenskih naseljencih poslovenjenega izvira. Najstarejše listine govore le od «Turus» ali «Durus». Neka listina z dne 3. marca l. 705 pripoveduje o sv. Rupertu, da je prišel čez goro «Durus», pridigoval Vandalom, t. j. Slovencem. Nemško ime «Tauern», s katerim prav nepravilno zaznamujejo celo gorovje, pa je povsem drugega izvira, pa tudi pomena. Koder preko gorovja vodijo prelazi, stoje, oziroma so stale navadno tudi nekake gorske gostilne, morda še po Rimljanih ali po laških rudokopih imenovane «taverna». To ime se je poznejše po domačinih zagrešilo v «taberna», po Nemcih pa v «Tauern», kateri izraz so poznejši rabili kot splošno ime za vso gorsko skupino slovenskih Tur. Novi nemški most torej ni zgrajen na nemških «Tauern», marveč na vseskozi slovenskem gorskem svetu v Turah ali čez Ture. In to si naj vsak Slovenec dobro zapomni! No, rimska cesta pa je za nas Slovence važna tudi v prometnem oziru. Marsikdo morda ne ve, da je še do l. 1848 peljala iz Ljubljane redna poštna zveza v Solnograd. In sicer: ježna pošta vsak ponedeljek in četrtek, vozna pošta vsak torek in soboto. Pošta je šla iz Ljubljane čez Koren, Beljak, Špital, Sovodenj, Kačji prelaz (1614 m), Radstadt, Solnograd. Rimljani pa so to pot rabili za prevoz zlate rude iz rudnikov pri Stari Noreji. Zlato se je sledilo še v novejšem času v Rudarskem kotu (Hutwinkel) blizu Slovenskega prelaza ter pri «Zlatem rovu». Še v srednjem veku je imela vrhovna rudarska oblast za Kranjsko, Koroško in Štajersko svoj sedež v Gor. Beljanah (Ob. Mölltal). Po teh splošnih potezah člankar vpraša: «In kam je izginila ta slovenska posest iz Tur?» Njegov odgovor velja razen starejših zgodovinskih podatkov prav tudi za naš slovenski Tržič in naše slovenske Jesenice in se glasi: Napredujoče ponemčenje je na slovenski lasti že v 9. stoletju zabilo prve kole za zgradbo novega mostu: Berlin—Adrija. Kakor na Gorenjskem, so bili tudi tukaj brižinški škofje prvi pijonirji nemštva. V letu 1030 so zamenjali 8 slovenskih posesti ob izviru Bele (med njimi je bila tudi naša gorenjska istoimenska vas: «Gorje, «Goriach»). Toda benediktinci iz Admonta in solnograški škofje (kakor dela to sedaj ljubljanski škof Jeglič) so jo šele prav pogodili, kako treba polagoma iztrebiti slovenski življ potom ponemčevanja. In ko je l. 1250 brižinških škofov last prešla popolnoma v last solnograške nadškofije, tedaj je popolnoma umolknila zadnja slovenska govorica v belanski dolini. In tako, kakor tukaj, je šlo pozneje tudi drugod slovenskemu življu. Člankar nato še omenja sledečo zanimivo dogodbo iz novejših časov. Prideta dva slovenska turista v neko gorsko vas ter nagovorita se igrajočo deco v slovenskem jeziku. Otroci ju niso razumeli. Tedaj pa se približa stara babica, pa izgovori sledeče za nas Slovence pretresujoče besede: «Jaz sem še znala slovensko, a moji vnuki ne razumejo več!» Na to zaključuje: «Se spi preko in pod gorsko železnico v Turah že pred tisočleti z divjimi elementi se boreči slovenski življ, slovenska kri, treba le čaroklica naše trdne volje, da prebudimo navidezno mrtve k vstajenju. Poslužimo se v to svrho ravno tega berolinskega mostu do Adrije.» Ta most nam ne bodi le naša obramba, marveč služiti nam mora za naš naskok. Nobena nova ali stara slovenska last v naši monarhiji ne potrebuje za zopetno pridobitev izgubljenega, za trdno vzdrževanje obstoječega tako nujno skupnega dela vseh Slovanov, kakor ravno naše slovenske Ture, oziroma Koroške, kjer je naše «staroslovensko pravo» postalo rop ponemčevanju. Hitimo na pomoč «našim bratom v zatirani deželi!» Sedaj vsled nove železnice je to tembolj naša najsvetejša dolžnost, kakor kdaj poprej: Lep, svetovnosloveč je ta izgubljeni slovenski raj v kraljestvu nebotičnega velikana Velikega Kleka (3797 m). Združenimi močmi se poslužimo nove prometne črte v svrho zopetne pridobitve nam ugrabljene lasti. Tako zna priti, da je naš sovražnik to novo pot zgradil nam v zadoščenje za storjene nam krivice in le za grob svojega prevladajočega gospodstva, še predno bo dosegel svoj cilj: Adrijo!

„Kam pa to pride, kam to gre, kam to gre."

Od več strani se ponavljajo pritožbe, da gotovi gospodje v Celovcu ne plačajo računov raznih rodoljubov na deželi, ki se pri volitvah pehajo za slovenske kandidate, plačujejo agitatorje, plačujejo razne telegrame, vozove i. t. d.

Pred volitvami dobivajo rodoljubi pisma, katera podpisuje g. dr. Brejc sam. V teh pismih je črno na belem obljuba, da bo plačano vse, kar kdo porabi pri volitvah za agitacijo ali druge na-

PODLISTEK.

Turki in njih vera.

(Po A. W. Grubeju) Konec.

Grobovi so vsi preoblečeni z drago svilo. Krsta Mohamedova je preoblečena s srebrom in ima na vrhu vdelano mramornato ploščo z napisom: «Bimilahi Allahuma Sally aley». (V božjem imenu, bodi mu milostljiv!) Da bi njegova krsta plavala v zraku kakor se pripoveduje v Evropi, o tem se tu ne ve ničesar. Krog grobov visijo po steni svetilke, ki se prižigajo vsak večer in ki gorijo do zjutraj. Kje da je v mošeji grob, se zunaj že od daleč pozna. Nad grobom namreč se vzdiguje visoka kupola, ki prekaša vse druge na mošeji. Ko zagledajo romarji od daleč to kupolo, opravijo določeno molitev. Kupola je pokrita s svincem ter nosi na vrhu kroglo precejšne velikosti; na krogli je pritrjen polmesec, ki je pozlačen kakor krogla, ne pa, da sta čisto iz zlata, kakor so mislili Vahabisi (neko mohamedansko versko pleme), ki so hoteli dobiti raz mošejo kroglo s polmesecem. Ni se jim pa posrečilo, kajti delavca sta zdrknila čez streho in se ubila. Nato se je delo opustilo. Pobožni prebivalci Medine pa so mislili, da je storil profet ta čudež.

Blizu zavese je tudi grob Setna Fatne, hčerke Mohamedove, in pa grob njegove žene Ali. A Mohamedanci ne vedo za gotovo, je li grob Fatne res tam ali na javnem pokopališču; da pa zadenejo na vsak način pravo, opravljajo svoje molitve na obeh krajih.

Na zidu mošeje, proti vzhodu, blizu groba Mohamedovega se vidi majhno okno, pri katerem se je menda večkrat pokazal angelj Gabrijel kot božji sel z nebes.

Mohamedanci pripovedujejo, da bode prišel Aysa z nebes, kadar bode zapela zadnja pozavna, ter bo naznanil sodnji dan prebivalcem zemlje. Potem bo umrl in pokopali ga bodo na strani Mohameda. Na dan vstajenja bodeta oba zapustila grobove in sprejeta bosta v nebesa. Nato bo vsemogočni ukazal Aysi, naj loči vernike od nevernikov.

Romar, ki pride v Medino, se mu je popolnoma skopati in potem maziliti. Kadar zagleda mošejo, opravi neko molitev. Vodnik ga potem pelje v mošejo skozi vrata Bab el Salam in pazi na to, da prestopi romar prag z desno nogo. Od tukaj gre proti grobu, vedno opravljajoč molitve; vrže se potem za pozdrav štirikrat na tla in zgovori dva oddelka Korana.

Potem stopi k ograji Hedšra, kjer se postavi pred okno na zapadu, na južni strani poslopja ter moli venomer, roke kvišku moleč k Mohamedu, katerega kliče z 20 imeni in naslovi. Vplete v svojo molitev vse prijatelje in znance. Od tega tudi pride, da prebivalec Medine nikoli ne sprejme kakega pisma, v katerem bi ne bil prošen, ob grobu profeta ne pozabiti pisatelja pisma.

Po končanih glasnih molitvah naznani vodja romarju, naj položi glavo tik okna in naj moli tiho nekaj minut. Potem gre romar izven ograje, opravi zopet molitev in se vrže štirikrat na obraz. Nazadnje gre še k drugim grobovom, kjer so vse enake ceremonije. V oddelku pred ograjo, v takoimenovani «Roda», se moli k Bogu. Nato se zapusti mošeja. Vse traja 20 minut. Pri vratih Bab el Salam je vse polno ubogih, ki prosijo milodara.

Mošejo v Meki obiščejo vsak dan tudi ženske, ki imajo tam svoje posebne prostore. V Medini, kakor tudi v drugih mohamedanskih krajih, se smatra kot nespodobno, ako pride ženska v mošejo, četudi ni posebno prepovedano. Ženske obiščejo mošejo navadno ponoči, ko so se odpravili že vsi moški. Vobče pa je pri grobu veliko mirnejše, nego pri Kaabi v Medini, kajti nobeden si ne upa približati se z nečistimi misli ali pa samo za kratek čas svetemu kraju.

mene. «Kar naznaniti je treba,» tako stoji v teh pismih, «in takoj bo vse plačano.» Če pa potem kak ubogi rodoljub napove svoje četudi prav majhne izdatke, potem dobi vse kaj drugega, kakor pa povrnitev teh izdatkov.

In tako se jemlje našim ljudem veselje do dela. Zdaj se pa vprašajmo, če je tako postopanje pravilno in potrebno. Kdor že prej ve, da ne more plačati, naj ne obljubuje. To velja za vsakega, tudi za g. dr. Brejca.

Sicer pa bi bilo vendar dobro vedeti, kam pridejo tisti lepi tisočaki, katere sprejme katoliško politično društvo vsako leto od družbe sv. Mohorja, ali zakaj se porabi denar, katerega je prejel g. dr. Brejc od «Naše straže». Ljudje po deželi vprašujejo: «Kam pa to pride, kam to gre, kam to gre»!?

In zato smatramo kot narodno dolžnost, da te gospode v Celovcu sedaj pred volitvami opozorimo, naj plačajo to, kar so obljubili, kajti prihodnjič se zna pripetiti, da jim bodo tudi Slovenci kazali fige.

Dopisi.

Bekštanj. (C. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Beljaku in § 19. drž. osn. zakonov.) Večkrat smo imeli že priliko, pokazati slovenski javnosti na kričeče krivice, ki jih moramo prenašati od strani c. kr. državnih uradov in nemškonacijonalnih uradnikov. V dokaz temu imamo zabeležiti zopet nov slučaj, ki nam kaže v bengalični luči postopanje c. kr. ravnateljstva drž. železnic v Beljaku napram najenostavnejšim našim zahtevam. Evo, poslušajte: S 1. avgustom se je otvorilo na progi Beljak—Podrožčica novo postajališče Štaben—Malošče. Vsi napisi na novem postajališču so izključno samo nemški, dasi imajo vse druge postaje na isti progi dvojezične napise. C. kr. ravnateljstvo drž. železnic v Beljaku je napravilo na imenovanem postajališču samonemški napisi kljub temu, da stoji postajališče na slovenskih tleh in je tudi okolica povsem slovenska. Nadalje je treba pribiti — in to je za nas najbolj karakteristično, da so morali nositi troške v znesku 4400 K po veliki večini ondotni slovenski prebivalci. Vsak pameten človek bi vendar mislil, če so le-ti postavili postajališče na laštne troške, bodo tudi imeli pravico soodločevati zastran napisov. Toda, kdor tako misli, se moti ali pa ne pozna razmer pri c. kr. ravnateljstvu v Beljaku, ki je zgolj iz ljubezni do nas dve prošnje za dvojezične napise, ki sta jih napravili najbližje vasi Štaben in Malošče kratkomalo zavrnilo z motivacijo, da se v zapisniku z dne 20. listopada in od strani občinskega urada ni izrečno zahtevalo dvojezičnih napisov. Take rešitve — odkrito rečeno — nismo pričakovali, dasi smo na Koroškem že vsega vajeni. Vprašamo samo: Ali tako postopanje c. kr. ravnateljstva v Beljaku ne bije naravnost v obraz § 19 drž. osnovnih zakonov, ki priznava enakopravnost vseh avstrijskih narodov, h katerim se vendar še sme prištevati tudi nas Slovence. Upamo, da zadeva s tem še ni končana. Zaeno pa prosimo gg. poslance, da se za stvar zanimajo in o tem na merodajnem mestu izpregovorijo. V prihodnje pa hočemo slovensko javnost še nekoliko natančneje seznaniti s razmerami na c. kr. ravnateljstvu državnih železnic v Beljaku, temu zavodu najstrupenejšega nemškega šovinizma.

Beljak. Par krasnih večerov je preživelo slovensko omizje v Beljaku v družbi vrlih Čehov, bratov ne samo po krvi, ampak tudi po mišljenju. Menjavali so se govori in pregovori, polni narodnega navdušenja, in vsestransko se je napivalo slovanski vzajemnosti. Obljubilo se je, objaviti v čeških listih poziv, da bi pogostejše zahajali Čehi ne samo na Koroško, temveč tudi med koroško slovensko ljudstvo, temu pokazali, da razen Nemcev žive še tudi drugi uplivni, njemu sorodnejši narodi; pomagali se mu otresti tiste pogubonosne, slepe ljubezni, smešne udanosti, neumnopozornega hlapčevanja, katero koroški Slovenec s toliko potrpežljivostjo, z občudovanja vredno vstrajnostjo goji napram svojemu najbrezobzirnejšemu zatiralcu, najljutejšemu sovragu, oholemu Nemcu. Da bi pokazali našemu zapeljanemu ljudstvu, da ni zaničevan slovanski, oziroma slovenski jezik, ampak, da se dotičnik zaničuje sam, ki se sramuje svoje lepodoneče, mehke materinščine. Sprožila se je tudi misel, če bi ne bilo umestno, ako bi prinašali slovenski listi semintja češke in obratno češki listi slovenske članke ali podlistke. Gotovo bi čitanje s kraja ne šlo zlahka, a sčasoma bi se vendar toliko doseglo, da bi se Čeh in Slovenec razumela in se odstranilo med njima občevanje v tujem jeziku. Kako lepo bi bilo, ako bi se mogel mali naš narod še tesneje združiti s svojim srečnejšim in mogočnejšim severnim bratskim narodom, ako bi se izpopolnili naši medsebojni stiki, izginila meja med slovanskim severom ter slovanskim jugom.

Pliberk. V nedeljo, dne 5. in v torek dne 6. tega meseca bo v Pliberku «letni jarmark». Slovenci naj bi kupovali le pri Slovencih. Od Judov ne kupujmo, naj le vpijejo, kakor hočejo pri svojih štantih. Govorimo povsod samo slovensko. Naša gostilna pa je pri «Prajarju». Pliberški «jarmark» mora imeti skozinskoz slovensko lice!

Galicija. «Korošec» se nam zmiraj bolj dopada. Zdaj vidimo, da je Slovenec lahko tudi napreden in da mu zaradi naprednosti ni treba zatajiti svojega naroda.

Apače. Pri nas se angelska nedelja slovesno obhaja. Ljudje pridejo na to nedeljo od vseh krajev. Letos pa ni bilo veliko ljudi, pa tudi lectarjev in kramarjev ni bilo. Je pa tudi deževalo, kakor bi lil iz škafa celo noč od sobote na nedeljo in še v nedeljo zjutraj je pršilo. Gostilničarjem je prizadjal dež precej škode.

Borovlje. Preteklo leto je bila v naši strokovni šoli prava — elita — vseh avstrijskih šolarjev. Fakini, na vseh šolah že pognani in nikjer več sprejeti, so bili z veseljem zapisani lansko jesen v Borovljah v strokovni šoli kot učenci. Letos o počitnicah so bili iz gotovih vzrokov zadržani, da niso mogli iti naprej iz Borovelj, ker morajo namreč delati najmanj 4—6 tednov pri kakem domačem mojstru. A namesto da bi gledali, da se kaj naučijo, se pretepajo po Borovljah in vznemirjajo mirno prebivalstvo. Tako se je v nedeljo in ponedeljek pretepala ta divja horda po Borovljah, nekateri celo z odprtimi nožmi. Take dijake, oziroma divjake ima naša strokovna šola, in profesor „ptiček" jih še vedno z veseljem sprejema. Že lansko leto po zimi so nekateri zaslužili, da bi bili izključeni iz šole, ker so popivali cele noči po gostilnah in prišli zjutraj vsi onesnaženi domov. Poleg tega pa so to še največji osli in norci, katerim učitelji ničesar ne morejo v glavo ubiti. Le tako naprej, gospod Vogel, in potem bode vedno bolj slovela borovska šola, če pa ne, jo pa še zanaprej hvalite sami po nemških listih, kakor zadnjič enkrat v „Waffenschmiedu".

Ledenice. (Figurant «Hanschele».) Dobro nam je še vsem v spominu in še sedaj občutimo škodo, katera se nam je napravila ob času gradbe nove železnice na raznih potih in travnikih. Zgodilo pa se je vse to takrat, ko je Hanžele figuriral rožeškega župana. Ta možakar je prej zmeraj pravil, da se mora njega voliti, ker bo on ob gradbi železnice za kmete največ mogel storiti. No, in kaj nam je storil? Nikjer se ni kmete tako odrlo, kakor ravno pri nas in nikjer niso pota h kolodvoru in prelazi črez in skoz progo tako slabo napravljeni kot pri nas. H kolodvoru vodi edini pot in odkod pride ta? Od Hanželna. In kako je prišlo do tega? Hanžele je figuriral, drugi pa so delali. Komisija, ki je imela pri tem odločevati, je stanovala, pila in jedla le pri Hanželnu in Bog obvari, da bi se Hanžele tem ljudem zameril, ki so pri njem toliko zanucali. O, zase je že znal skrbeti in kaj bi se potem še brigal za drugo. Tako so imeli ti gospodje Hanželna čisto pod svojo komando. On je govoril tako, kakor so mu oni ukazali. Naš Hanžele pa zna tudi jako dobro figurirati vestnega katoličana, za kakršnega se sam sebe šteje. Gotovo je najzadnji hlapec v naši fari, ki zmoli vsako nedeljo le en očenaš, boljši katoličan, kakor Hanžele. V desnici nosi «ptnošter» in moli na vse pretege, da se mu ljudje že smejejo, med tem pa levica dela čisto kaj drugega. Kajne, g. Hanžele, da smo jo zadeli. Kaj vam mar za cerkev in njene zakone, da Vas le ljudje vidijo, kako pridno molite. In kot takega katoličana ste se tudi pokazali zadnjo nedeljo na Veliko Gospojnico, ko se je v Vaši hiši plesalo in hajlalo do ranega jutra. Kajne, denar, denar to je tisti reševatelj človeškega rodu. Nas sicer prav nič ne briga, ali ste veren katoličan ali ne, ampak pokazati morate svojo pravo barvo, ne pa s hinavstvom vabiti ljudi k sebi. To sredstvo Vam dozdaj ni pomagalo, da bi se rešili iz zagate in dvomimo, da bi Vam pomagalo v bodoče.

Brnca. «Društveni dom» našega tamburaškega in pevskega društva je že pod streho in dasi ni prav posebno velik, vendar se že sedaj vidi, da bo lična trdnjavica ob skrajni in hudo ugroženi jezikovni meji. Pričenja se že z notranjimi deli, in v kratkem upamo, da bo dovršena tudi dvorana ter oder, kakršnega po slovenski Koroški — lahko rečemo — ne bo kmalu najti. Sicer prerokujejo nekateri, da bo «društveni dom» kaj kmalu pretesen. V tem pogledu pravimo tudi mi: Dal bog, da bi se to uresničilo! Potem bodo naši zanamci lahko nadaljevali to, kar smo mi s trudom in skrbjo pričeli, prizidali, prezidali in širili društveni dom in — narodno zavest. — Medtem pa, ko se mi veselimo hitro napredujočega zidanja, hodi človek po Brnci, ki drži svoje obličje v kaj resnih gubah. Naš društveni blagajnik je to. Računi, računi — človek brez njih kar ne more izhajati. In računska knjiga pravi, da še marsikateri strošek ni pokrit. Društvo je mlado in je že zastavilo vse svoje moči pri zidanju svojega doma, a vsega zmagati ne more. Priskočile so mu z radodarnimi doneski tudi že razne osebe in nekatere hranilnice, kar ohranimo v hvaležnem spominu. A vse premalo se je nabralo dosedaj. Društvo je pač že ob toliko prilikah pokazalo svojo narodno zavest, da je pač vredno, da se ga sedaj bolj podpira. Saj bo v novem domu ponujalo pevske in tamburaške veselice, gledališke predstave in poučna predavanja ter v istem oskrbovalo ljudsko knjižnico in po možnosti lastno čitalnico. Pomagajte, rodoljubi, tu- in onstran naših Karavank nositi mu težko breme, ki si je naložilo! Na drugem mestu donašamo pregled slednjih darov. Upamo, da se bo še ta ali ona rodoljubna roka stegnila nam v pomoč.

Brnca. V slednjem času so darovali v pokritje stroškov za zidanje društvenegn doma tamburaškega in pevskega društva «Dobrač»: Slavne posojilnice in hranilnice v Ločah 50 K, v Zili 10 K, v Št. Lenartu pri 7 studencih 60 K, g. Alojzij de Reggi III. in IV. dar skupaj 10 K, g. Guštin z Gropič 10 K, neimenovani iz Dobja 5 K, g. Karol Kacijanka 1 K 40 v, preč. g. J. Trunk, župnik na Peravi 20 K, «Drava», društvo v Beljaku, poleg že naznanjenih 50 K še 30 K, tedaj skupno 80 K, neimenovani iz Bekštanja 5 K, g. Matej na Ločilu 3 K. — Prisrčno se zahvaljuje v imenu društva in se priporoča v nadaljno rodoljubno podporo: Ivan Miklavič, trgovec, Brnca pri Beljaku, Koroško.

Iz Žužalč v bekštanjski občini. Piše nam prijatelj našega lista: Imel sem priliko govoriti s priprostim kmečkim mladeničem. Čudil sem se, kako lepo je izgovarjal slovenske besede. Vprašal sem ga, kje se je naučil tako čiste slovenščine. Nasmehnil se je mladi Žužalčan ter dejal: «V šoli gotovo ne. Ali jaz berem slovenske časopise in slovenske knjige!» — Posnemajte ga, koroški fantje, segajte po slovenskih časopisih in bukvah, posebno tam, kjer so ljudske knjižnice.

Brnca. Dva hišna gospodarja ob rožnodolinski cesti sta preskrbela svoji hiši z lepima hišnima tablicama v pravilni slovenščini. Tako je prav! Upamo, da bodo sosedje to posnemali.

Klanče. (Zahvala.) Cel teden pred sv. Lovrencem je silno deževalo. Vsled tega je počivalo delo in skrbni kmetje so z nemirnimi občutki pričakovali boljšega vremena. In res. — Zasijalo je v nedeljo rmeno solnce s svojimi prijetno-toplimi žarki, ko se je vršilo v Klančah, mali slovenski vasici, žegnanje. Število ljudi, ki so prihajali v vas in romali proti novoslikani cerkvici, je bilo letos jako veliko, kakor še nikdaj prej. Tako obilega obiska je tudi zasluga g. slikarja Ivana Cesarja iz Mozirja, ki je izvrstno izpolnil svoje delo. Za popravo te naše cerkvice so prispevali dobrotljivi ljudje iz okolice. Klanški slovenski farmani se iskreno zahvaljujemo vsem dobrotnikom, posebno pa še g. slikarju. Popoldne pri veselici je nastopilo nekaj domačih fantov, ki so zapeli par mičnih slovenskih pesmic. (Naj bi se skoro ustanovilo pri nas prepotrebno slov. pevsko društvo. Op. dop.) Krepki plesaželjni mladeniči pa so zasukali zala naša dekleta, da se je ošibljal stolp plesišča.

Šmarjeta v Rožu. Šimej K. se je hotuv spet anbart znos't nat tem heistam, k' je biv kriv, da je prõj ambart (ko je kopo kuhav) tak «občutlivo» pohorov in je vtotov v nědõlo 30. avhusta prece tõha heista. Po zmahi je čvovek vesiev in tuj Šimej je biev in je z veselõjam pripovõduvav, kolik' zajtelnov ha je «dav». Če je čvovek tak vesiev, tda se nĕ more po travenci rit, ha mora še mav pit. In Šimej je šev v Homõliše, zad vnse je pa zljizuv na Krešičove krajinče. Heist (kteri je hoduv še po Šimejvi hvali) se pa na krajinčah ni nvtuv vozit. Zliezuv je na tleh in potehnuv za sebo tuj Šimejovo hvavo. Hvava pa je potehnuva dov trup'n pa nohe. Noha je prišva pud koliesa in koliesa s' j' zmučkale in zvomile tako, da s' j' mvrli z Šimejam vred põlat horta v Celovc. — Tak je biev najslõj spet le Šimej premahan. Kdur se s heistam žovduje, je vsole spoda.

Medgorje. (Tolovajstva koroških nemškutarjev in dobre posledice.) Dne 27. marca 1909 je bila odrejena ožja volitev za deželni zbor med slov. kandidatom Grafenauerjem in nemško-nacijonalnim fanatikom Metnitzem. Za občino Medgorje je bil določen kot volilni kraj občinska pisarna, nahajajoča se v hiši nemškutarskega renegata v Podgradu, zloglasnega Sušnika. Znano je cenjenim bralcem, kako postopa nemška vlada z nami slovenskimi Korošci; Slovenec bi kratkomalo po njenih načelih moral izginiti z ozemlja koroške dežele. Krivice v tem oziru so na dnevnem redu in so slovenski javnosti v mnogi meri znane. Po ravnoistih načelih pa se ravnajo koroški odpadniki, nemškutarji, kar se je pojavilo tudi v tem slučaju. Ko so ob zgoraj navedeni priliki zvedeli v volilnem lokalu, da hočeta gg. Lovrenc Thaler in Simon Wolf, oba značajna Slovenca, volili Grafenauerja, so padli z županom na čelu čez njiju ter ju prav po tolovajsko telesno poškodovali. Bilo jih je deset, njim na čelu župan Sušnik sam, kar spada menda tudi med županska opravila. Samoposebi se razume, da so napadalci vsi dobili vsled tega zasluženo kazen. Poškodovana dva slovenska kmeta je zastopal g. dr. Ferdinand Müller, odvetnik v Celovcu. Veseli nas, da je dobilo kar deset zagrizenih koroških odpadnikov občutne kazni na svoje grbe. Veseli nas pa tudi, da je slovenski kmet Lovrenc Thaler iz Kozasmoj plačal od odškodnine, ki mu jo je moral dati župan Sušnik za poškodbe 5 K (reci pet kron) za družbo sv. Cirila in Metoda. To je gotovo lepa narodna zavednost, ki služi v čast darovalcu. Najlepše pa je, da se je denar, ki ga je moral plačati nemškutar radi svoje vročekrvnosti, obrnil po rodoljubnem kmetu v tako lepo svrho.

Narodne zadeve.

Prijatelji, somišljeniki! Naš «najnemerodajnejši svetovni list» se posebno v zadnjem času širi po Koroškem. Od vseh strani nam prihajajo priznanja odličnih slovenskih rodoljubov — kmetov in delavcev, kateri odobravajo naš odločen boj za našo dično Ciril-Metodovo družbo in nas prosijo vstrajnosti in enako neizprosnega nastopa proti vsem škodljivcem slovenskega naroda na Koroškem tudi v bodoče, zahvaljujoč se za vsa ta priznanja obljubujemo svojim prijateljem in somišljenikom, da bomo z veseljem nadaljevali začeto delo in da se bomo s posebno vnemo oklenili naše obrambne organizacije, Ciril-Metodove družbe. Vas pa, dragi prijatelji in cenjeni somišljeniki, prosimo, da nam izkažete tudi zanaprej isto ljubezen in naklonjenost kakor dosedaj in da nas marljivo podpirate v boju za vsestranski napredek koroških Slovencev. Lastno, med našim ljudstvom udomačeno glasilo z raznovrstnim gradivom je prvi pogoj našega stremljenja. Narodni Slovenci, na dan za resnico, pravico in poštenost! Zatoraj naročajte «Korošca»!

Središče germanizacije v Rožu so Borovlje. Glavni steber borovške nemškutarije so uradniki, puškarski dobavitelji, kateri vplivajo na svoje delavce, in trgovci, ki podpirajo „Schulverein" in „Südmarko". Borovška okolica se vedno bolj industrijalizira in s tem tudi ponemčuje. Zato je Wernigova puškarska tovarna v narodno-gospodarskem in obrambnem oziru velikega pomena, ker vsi oni delavci, kateri še čutijo slovenski, niso vezani na nemškutarske puškarske dobavitelje, ampak dobe delo in zaslužek v slovenski tovarni. Dobro bi bilo, da bi se Wernigova družba razširila in da bi se je vsi Slovenci, posebno kapitalisti, oklenili z navdušenjem. Velike važnosti za Borovlje in okolico je tukajšnje konsumno društvo. Kakor rečeno, so borovski trgovci poleg dobaviteljev in uradnikov najstrastnejši nemškutarji. Ko bi se vsi Slovenci oklenili konsumnega društva in kupovali svoje potrebščine samo v tej zadrugi, bi se vpliv nemškutarskih trgovcev na germanizacijo oslabil, odjemalci sami pa bi bili še deležni čistega dobička, ki ga dobijo od skupljenega blaga v obliki dividende. Borovski trgovci delajo z velikim dobičkom in znano je, da tudi Slovencem najbolj sovražna društva zelo izdatno podpirajo. Slovenci! Pokažite tem ljudem hrbet! Konsumno društvo je ustanovljeno za to, da se revni in siromašni ljudje osamosvojijo in si ustvarijo močno gospodarsko organizacijo, katere člani so tudi lahko navadni delavci brez vsakega kapitala. Konsumno društvo je proletarska organizacija v pravem pomenu besede, proletarci pa smo v Borovljah in okolici vsi Slovenci, kmetje in delavci in zato se držimo svojega ognjišča.

Dr. Arnejc in narodnost. Med gospodi, ki mislijo, da le oni smejo delati na Koroškem in da napravlja vsak, ki ne pripada h krščanskim socijalcem, le nemir, je gotovo tudi gospod dr. Arnejc. Ta gospod je vendar zastopal tudi krščansko-socijalne Slovence na Ciril in Metodovi skupščini na Jesenicah in je ondi ruval proti naši velezaslužni družbi. Da bo pa zvedel svet, kak narodnjak je ta gospod, povedati hočemo, kaj je govoril na narodnem shodu leta 1903 v Apačah. Bil je to naroden shod, ali gospod «dohtar» v svojem govoru narodnosti še omenil ni. Vsak, kdor ga je slišal, je moral takoj uvideti, kaj si ta gospod misli pod narodnim delom, namreč propagando za Rim. Hujskal je proti framazonom in tolmačil ljudem, v kaki nevarnosti so papež. Priporočal je z vso vnemo dobro berilo in je rekel, da se sme brati le to, kar je «dobro», in je rekel naravnost: «Nič ne de», če je tudi nemško, da je le «dobro»! Ne spominjali bi na to, ali veleva nam to vest, da svet zve, komu smo izročeni Slovenci na Koroškem, če bi se Ciril in Metodova družba dala preplašiti od teh gospodov.

Nekdo, ki ne pozabi tako hitro.

Slovenski učitelji na Koroškem in — pravica. Ministrstvo za uk in bogočastje je priredilo na kmetijski šoli Franca Jožefa v Oberalmu pri Halleinu tečaj za učitelje. Tečaj je trajal od začetka pa do konca avgusta. Pouk je bil brezplačen. Vrhutega pa je dobil še vsak udeleženec doklado in plačala se mu je tudi vožnja po železnici tja in nazaj. Iz Koroške jih je bilo vsprejetih v tečaj pet učiteljev ali med temi petimi ni nobenega Slovenca. Pripomniti moramo, da je bil za udeležence razpisan konkurz in da so prosili tudi Slovenci, da bi se poklicali v tečaj. Prošnje so se morale poslati na c. kr. okrajni šolski svet. C. kr. okrajni šolski sveti so poslali iste na c. kr. deželni šolski svet. C. kr. deželni šolski svet je potem določil, kdo se sme udeležiti tečaja. Slovenec seveda ne sme v tečaj, katerega priredi ministrstvo na državne troške. Tak tečaj, ki je brezplačen in kjer dobijo obiskovalci še doklado in se jim plača vrhutega še vožnja, tak tečaj je le za Nemce. Kaj ko bi se tudi slovenske učitelje pustilo v tak tečaj. — Tako se toraj delijo pravice Slovencem na Koroškem! Potem pa pritožujte se še vi, nenasitljivi „bindišarji", da se vam gode krivice!

Roseggerjev fond za ponemčevanje slovanskih otrok je znašal dne 19. avgusta 383 000 K, katere so darovali in vpisali posamezniki in društva nemških meščanov. Povprečno se vpiše na dan 3000 K in ta tempo menda mislijo vzdržati, dokler ne bode dosežena svota 2,000.000 kron. Torej še 539 dni, t. j. 30. januarja 1911. Vederemo! — Slovenci! Kaj pa naš Antiroseggerjev fond, dosedaj je podpisalo že okrog 350 zavednih Slovencev po 200 K. Požurite se, da skoro dosežemo tudi mi svoto 1000 × 200 = 200.000 K, kar bo za naše razmere že nekaj.

Nemški listi prinašajo vesti, da se slovenski poslanec Hribar trudi doseči ustanovljenje stolic za Slovence na pražki univerzi, katere naj bi se pozneje prenesle na bodoče slovensko vseučilišče v Ljubljani. Akademični senat praške češke univerze se je menda že za gotovo odločil, da pripusti slovenske docenture.

Gospod potovalni učitelj Ciril in Metodove družbe in koroški „narodnjaki". Koroškim «narodnjakom» čudno mrzi vsakdo, ki ne hodi k njim po svete v narodnih zadevah. Vsak tak človek dela po njih mislih le nemir na Koroškem. Za takega nemirneža imajo tudi potovalnega učitelja g. Ante Bega. Ne vedo, na kateri način bi ga prijeli. Neki gospod (duhovnik) je rekel očitno v gostilni pred zbranimi kmeti, da hodi delat ta gospod le nemir na Koroško. Ker še druzega ne vedo, pa pravijo, da Ante Beg ne pozna naših razmer, akoravno lahko rečemo, da še koroški narodnjaki ne poznajo toliko dobro naših razmer, kot pa gosp. Ante Beg. Kako stoji s politiko, o tem se itak lahko pouči iz listov. Našo zemljo in naše kraje pa ne vemo, če kaj pozna kdo drugi bolje, kakor ta gospod. Saj je prepotoval ves slovenski del Koroške. In še nekaj: gospod Beg je tudi trezen in izkušen politik. On lahko svetuje to in ono. To še ni dosti, če narodnjak dela. Kaj pa pomaga vse delo, če pa s tem morebiti narodnosti več škoduje, kakor pa koristi. In če bi tudi narodnosti sami naravnost ne škodoval, če škoduje sebi, škoduje že s tem tudi narodnosti. Če se uniči samega sebe, uničen je tudi za narod. Naši mladi učitelji so skozinskoz narodni (kar jih je namreč narodnih). Da, navadno so narodni še preveč. Hočejo seveda le dobro, hočejo rešiti narod in delajo proti vsakemu, ki hoče narod uničiti. In tu se pač lahko zgodi, da prekoračijo mejo, da storijo kaj takega, kar morajo potem sami obžalovati. Mladost je pač mladost: neizkušena je in ne ve, da se ne pusti izpremeniti vse čez noč, da se ne da izvesti teorija vselej v praksi in da se mora vsako delo dobro pretehtati, da mora biti posebno previden v sredstvih. In to mladino se pri nas le vedno in vedno podžiga, namesto da bi se jo, če je treba, zadrževalo. Nikogar ni, ki bi jo spravil na pravi tir in tako se velikokrat zgodi, da si škodujejo mladi ljudje pó nepotrebnem. Starih, narodnih in v narodnih stvareh izkušenih učiteljev na Koroškem nimamo. Starejši učitelji so nemškutarji ali k večjemu ljudje, ki so narodne (in navadno tudi vse druge) ideale že davno zakopali. Do takih ljudi naši mladi učitelji pač ne morejo imeti zaupanja. In kdo pa drugi stori kaj za nje? Da, gotovim ljudem še mrzi na narodne učitelje, ki si sami dovolijo misliti in ne hodijo po nasvete k Brejcu ali Arnejcu. (Sicer bi pa gospod Arnejc še sam potreboval večkrat nasvetov.) Znani so nam slučaji, da se je blatilo narodnega učitelja, ker noče biti pokorna ovčica in se mu je izkušalo na ta način vzeti vpliv pri ljudstvu. Tu na Koroškem je torej potreben mož, ki ne pozna le krajev dežele in političnih razmer, ampak, ki pozna vsakega narodnega učitelja posebej. Potem bode vedel, katerega je treba malo vzbuditi k narodnosti, katerega pa je treba zadrževati. Koliko bi bilo že več narodnih učiteljev na Koroškem, ko bi bili isti imeli takega moža-svetovalca, takega dušnega očeta. Tak mož pa, upamo, da bo gospod Ante Beg. On je že nekaj izkusil na svetu, on je že veliko deloval za narod in je bil že v različnih razmerah. Mi mu vse zaupamo. Naj ga ne moti delo naših «narodnjakov» in mu naj nikakor ne jemlje veselja do trudapolnega dela. Slovenski učitelji mu bodemo hvaležni in hvaležen mu bode (če tudi ne zdaj, pa vendar enkrat) ves Gorotan in hvaležna mu bode cela Slovenija. Koroški učitelj.

Zadnji „Korošec" je povedal par resničnih gg. župniku Arnejcu in dr. Brejcu, odličnega rodoljuba Prosekarja pa je branil pred neslanimi zafrkacijami celovškega «Mira». Nočemo se ponašati s tem, da smo zagovarjeli odličnega g. Prosekarja, kajti ta vrli mož sploh ne potrebuje zagovornika, saj ga zadosti zagovarja in brani njegovo dolgoletno požrtvovalno in vztrajno narodno delovanje na Koroškem. Značilno pa je, da je «Mir» zato hudo zacvilil in zakričal: dr. Müller, dr. Müller in še enkrat dr. Müller. Sanja o «eni veliki falangi» in ponosno trobi med svet, da sta koroško slovensko ljudstvo in dr. Brejc ena sama oseba in da slovensko ljudstvo ne potrebuje dr. Müllerjeve glave. Prav dobro vemo, kaj je hotel «Mir» s tem doseči. Med vrsticami se bere ostudno kruhoborstvo privandranega dr. Brejca zoper domačina dr. Müllerja. «Slovensko ljudstvo dr. Müllerjeve pisarne ne potrebuje», to je prava smisel vaše ostudne čečkarije. Slovensko ljudstvo pa pozna g. dr. Müllerja kot izvrstnega odvetnika in požrtvovalnega za narodov blagor vnetega, nesebičnega rodoljuba, kateremu je tekla zibelka na slovenskih koroških tleh v ogroženih Borovljah, in zato smo prepričani, da mu vse kričanje in vpitje v «Miru» nad slovenskim koroškim ljudstvom ne bo vzelo zaupanja. Če bi g. dr. Müller veroval v nezmotljivost slovenskih oficijelnih politikov na Koroškem, bi bil najboljši med najboljšimi, ker pa nekoliko samostojno misli — v korist koroških Slovencev, je pa njegova pisarna za koroško ljudstvo — nepotrebna. Gosp. dr. Müllerju pa naj bo v zadoščenje veselo dejstvo, da mu velik del slovenskega ljudstva na Koroškem vkljub vsem neosnovanim in krutim napadom ne bo odrekel zaupanja, ker ga pozna kot odličnega borilca za naradov blagor, korist in prosveto.

„Ena velika falanga" — luknjata. Priznanja, ki smo jih dobili in osebni pogovori z različnimi odličnimi rodoljubi, kateri obsojajo ostudno gonjo oficijelnih koroških politikov proti Ciril-Metodovi družbi, so nam porok za to, da je „ena velika falanga", o kateri piše zadnji „Mir", precej luknjata. Kako pridejo gospodje okoli „Mira" do tega, da „govorijo v svojem listu v imenu vsega slovenskega ljudstva na Koroškem? Torej ste si tudi že glede „nestvora" v Spodnjem Rožu, o katerem je svoj čas pisal „duševni oče" v „Slovencu" popolnoma na jasnem. Niste vedeli, kam ž njim, sedaj pa govorite tudi v njegovem imenu! Gospôda, roko na srce! Ali se ne „širokoustite"?

Češko dijaštvo pride v sredi septembra v Ljubljano, da pokaže svoje simpatije in priznanje slovenskemu naprednemu dijaštvu v njegovem narodno-kulturnem delu. Zaedno hoče vrniti slov. naprednemu dijaštvu poset na lanskem shodu slovanskega dijaštva v Pragi. Ker hočejo nekateri slovenski klerikalni listi delati med abiturijenti agitacijo na to, da bi oni ne šli v Prago študirat, hoče češko dijaštvo pri tej priložnosti osebno izpodbiti te nakane ter dokazati, da bodo vsi, ki pridejo študirat v Prago, sprejeti z odprtimi rokami in bodo našli ondi drugi dom, ker izmed vseh izvenčeških dijaških skupin je jugoslovanska skupina največja, ki se stikajo v društvih „Adrija", „Ilirija", „Hrvat", „Šumadija" i. t. d. . . ." Tako piše češki dnevnik „Narodni Listi".

Svetovna politika.

Razpust poslanske zbornice? «Hlas Naroda» javlja, da računajo v poslaniških krogih z gotovostjo na skorajšnji razpust državnega zbora.

Jugoslovanske napredne stranke. V Zagrebu se je spočela misel za skupni sestanek hrvatskih in slovenskih naprednjakov, in sicer naj bi se vršil v Ljubljani. Sestanek naj bi postavil temelj enotni napredni jugoslovanski politiki. Zato treba trdne organizacije. Skupno organizirano delo pa mora roditi lepe uspehe v vsakem pogledu. — Pozdrav-

ljamo z veseljem lepo misel ter želimo, da se udejstvi v prospeh pravega napredka med Jugoslovani.

Generalni štrajk na Švedskem. Švedski kralj Gustav je vzel v roko vodstvo pogajanj med industrijalci in stavkujočimi. Pogajanja se vrše popolnoma tajno. Višji namestnik ni dovolil demonstrativnega obhoda štrajkujočih po mestu. Osrednji odbor štrajkujočih je pozval s posebno okrožnico krajevne štr. odbore, katerih je do 400, naj mu naznanijo število gladujočih delavcev, ker namerava začeti z razdelitvijo živil.

Izlet dunajskih Čehov v Melk. V soboto so se vkrcali na Dunaju na ladjo češki izletniki Ob tej priliki se je zbralo vse polno Nemcev, ki so izžvižgali in opsovali odhajajoče Čehe. Na stotine redarjev, peš in na konjih, je vzdrževalo red. Nemška druhal je na to šla po Dunaju in razbila, kar ji je prišlo pod roke. Gostilničarji v Melku so sklenili, da izletnikom ne dado ne jedij, ne pijače, za to so vzeli Čehi vse potrebno s seboj. Izkrcali se niso nikjer. Izletnikov je bilo 600. V Melku se je vršil manifestacijski shod vseh Nemcev. Ta nastop Nemcev bo imel še velike politične posledice.

Dogodki v Perziji. Raz-šah še vedno ruje in izkuša vplivati na razvoj dogodkov v Perziji. Iz Teherana se poroča, da je izkusil na tihem pregovoriti mladega šaha, naj pobegne v rusko poslaništvo. Ta je res izkusil na konju, a se je pravočasno preprečilo. Stari šah je moral zastopnikom tujih sil obljubiti, da takoj odpotuje.

Gospodarska vprašanja.

Katera umetna gnojila se sme mešati med seboj in katera ne? Superfosfata se ne sme mešati s Tomasovo žlindro in kalijem, z drugimi gnojili se lahko meša, kadarkoli se hoče. Tomasova žlindra se ne sme mešati s superfosfatom, hlevskim gnojem in žvepleno-kislim amonijakom, meša se pa lahko vsak čas s čilskim solitrom in kalijem, s kajnitom in kalijevo soljo sme se mešati le tik pred uporabo. Hlevski gnoj se ne sme mešati s Tomasovo žlindro in kalijem, meša se pa lahko vsak čas s suporfosfatom, kajnitom, čilskim solitrom, kalijevo soljo in žvepleno kislim amonijakom. Kajnit se lahko meša, kadar se hoče s superfosfatom, hlevskim gnojem, čilskim solitrom, kalijevo soljo in žvepleno-kislim amonijakom, s Tomasovo žlindro in kalijem pa le tik pred uporabo. Čilski soliter se lahko vsak čas meša s superfosfatom, Tomasovo žlindro, hlevskim gnojem, kajnitom, kalijevo soljo, z žvepleno-kislim amonijakom. Kalijeva sol se lahko meša vsak čas s superfosfatom, hlevskim gnojem, kajnitom, čilskim solitrom in z žvepleno-kislim amonijakom, s Tomasovo žlindro in kalijem pa le tik pred uporabo. Žvepleno-kisli amonijak se ne sme mešati s Tomasovo žlindro in kalijem, sme se pa mešati vsak čas s superfosfatom, hlevskim gnojem, kajnitom, čilskim solitrom in kalijevo soljo. Kalij se ne sme mešati s superfosfatom, hlevskim gnojem in žvepleno-kislim amonijakom, s Tomasovo žlindro in čilskim solitrom se lahko meša vsak čas, sme se pa mešati le tik pred uporabo s kajnitom in Kalijevo soljo. P. G.

Gnojilna vrednost različnega pepela. Najboljši pepel za gnojenje deteljišč, njiv in travnikov je neizlužen lesni pepel, ker je bogat na redilnih snoveh (6—10% kalija in 2—5% fosforove kisline). Pepel od listnatega drevja je več vreden, nego pepel od jelenovega lesa, in še posebno dober za gnojenje je pepel, dobljen od sežganih vej in grmovja. Če je neizlužen pepel po ceni, je njegova poraba za gnojenje zelo koristna; lahko ga pa tudi v tem slučaju z najboljšim uspehom primešavamo mešancu (kompostu), da se pomešani odpadki hitreje in ugodneje razkrajajo. Z vodo izlužen pepel ima manjšo vrednost; v milarnicah izluženi pepel pa je le še za mešanec dober. Zelo majhno vrednost za gnojenje ima pepel rjavega in črnega premoga, ker ima le neznatno množino redilnih snovi v sebi; najbolje porabimo še takšen pepel, če ga izpeljemo na težko zemljo, da jo rahlja, ali pa, če ga pomešamo z mešancem, da upiva raztopljene in ubežljive redilne snovi.

Pšenična žetev je bila po poročilu nekega angleškega strokovnega časopisa vobče letos boljša kakor lani. Posebno dobro je rodila pšenica na Srbskem, Bolgarskem, Rumunskem, Ruskem, Angleškem, Holandskem, Francoskem, severni Afriki, Mali Aziji, Indiji, Kanadi, Združenih državah severoameriških in južnoameriški republiki Uruguay. V Avstro-Ogrski je bila pšenična žetev veliko slabša kot lani, približno taka kot leta 1907. — V južni Ameriki mislijo onim, ki bodo gojili pšenico, podeljevati zato premije.

V potopisih čitamo, da amerikanskemu Indijancu zadostuje nekoliko palmovih dreves, da s temi preživi sebe in celo rodovino. Mi na slovenski zemlji nismo srečni, ali temu ni krivo naše drevje, ampak mi sami in pa razmere, v katerih živimo. Da pa tudi naše sadno drevje mnogo prispeva k preživanju rodbin, Vam pokažem takoj. V vsaki okolici je znano posamezno sadno drevje, orehi, hruške, jabolka i. t. d., katero nam prinaša leto za letom okusno sadje. Za to sadje dobite, če je prodate trgovcu, 20, 40 do 50 K. Če računamo izdatke in dobiček trgovčev ravno toliko, se strži za sadje enega drevesa 50 do 100 K na leto. Če bi se to godilo leto za letom za dobo 40—60 let, tako iznaša celi obnos 4000—6000 K, z obrestimi K 10.000. Poglejte, tudi mi Slovenci imamo tako sadno drevje, samo treba se malo potruditi. Poznam posestnika, ki ima sadni vrt, kateri mu nese letnih 1800 K.

Raznoterosti.

Dve zdravi deželi. K tem zemljam spadata Švedska in Norveška, kjer je najmanjša umrljivost. Leta 1880 je umrlo na Švedskem od tisoč ljudi samo 17·8, od te dobe pa je umrljivost padala tako, da je znašalo število umrlih leta 1906 samo še 14·3 od tisoč oseb. Umrljivost otrok je padla z 112·7 na tisoč v l. 1880 na 82 v l. 1906. Umrljivost na Norveškem pa je padla 16·1 v letu 1880 na 13·5 in umrljivost otrok z 95·9 na 69·4 od tisoč. Jules Courment, ki se je bavil s tem vprašanjem umrljivosti, pripisuje kot glavni vzrok te ugodne zdravstvene okolnosti jako dobre zdravstvene naredbe, in sicer glavno vzorne ljudske kopeli in občudovanja vredno urejene bolnišnice. Mnogo so nadalje k temu ugodnemu rezultatu pripomogla tudi pogosta poljudno-zgodovinska predavanja deželnih zdravnikov.

V Mesini je bil dne 1. julija ob polosmih dopoldne zopet tako močen potres, da se je podiralo zidovje. Prebivalci so bili vsi prestrašeni in so bežali navsomoč iz mesta. Slabe potrese pa čutijo tam po zimskem potresu, ki je tako razdejal mesto, zmiraj naprej.

„Korošec“ je že poročal, da imajo po večjih mestih (tudi na Dunaju) že pse, ki pomagajo najti žandarjem zločince. Danes pa moremo povedati, da imajo take pse že tudi zločinci sami. Psi pa, katere imajo zločinci, seveda ne lovijo tatov in roparjev, ampak oni varujejo iste pred žandarji. Pa stojijo na straži in če obvohajo, da se približuje kaka nevarna oseba, kakor kak žandar, priletijo k roparjem in jim to naznanijo, tako da morejo zbežati roparji pravočasno. Če napade zločinec človeka, pomaga mu tudi pes. Pes pa napade žandarja (ali drugega človeka), ki bi hotel vjeti roparja tudi sam in ga zaduši.

Čudno praznoverje. V Husoviceh na Češkem se je obesil neki delavec. Za vrv, na katero se je ta obesil, se je potegovalo sedem ljudi, vsakdo od njih je hotel imeti celo sam. Končno so se po dolgem prerekanju, pri čemur bi prišlo skoraj do tepeža, zedinili tako, da so vrv razdelili na enake dele in jo shranili v denarnicah. Ena delavka se je še celo z vrvjo javno hvalila. Taka vrv namreč menda prinese srečo tistemu, kdor je nosi seboj.

Na Angleškem — kakor znano — se potegujejo tudi ženske za volilno pravico. Ali one ne rabijo za reklamo plakatov, ampak so prišle v svoji iznajdljivosti do bistroumne iznajdbe. Pustijo si všivat na svoje predpasnike z velikimi rdečimi in modrimi črkami napis: „Volilno pravico ženam!“ Ta moda se je tako hitro razširila, da take predpasnike ne nosijo samo ženske iz boljših rodovin, ampak že tudi navadne delavke.

Koliko človek popije? Neki angleški znanstvenik je izračunal, da navaden človek popije do svojega 50. leta 35.000 litrov vode, vina, piva i. t. d. Kdor do 50. leta ne porabi toliko tekočine, ni moralno razvit človek.

Boj s kaznjenci. V ruski kaznilnici v Tiflisu je napadlo 5 kaznjencev svoje paznike, jim iztrgalo orožje, 3 ubilo in 5 težko ranilo. Med bojem je priteklo vojaštvo, zaprlo kaznjencem pot in jih pozvalo, naj se udajo. Ker tega niso hoteli storiti, so planili vojaki nanje in jih v silni jezi vpričo padlih žrtev pomorili.

Avstrijsko državno uradništvo je menda zelo zadolženo. Računa se, da iznašajo dolgovi državnega uradništva približno 200 milijonov kron. Vzrok je iskati v neurejenih plačah in stopajoči draginji.

V Mühlbachu na Sedmograškem je bil rumunski trgovec kaznovan na globo 50 kron za to, ker je nad svojo trgovino obesil reklamni plakat Schichtovega mila, čegar črke so bile rdeče in rumene na belem polju. Na tej reklami je videl urad nevarno hujskanje proti ogrski državi.

„Pravo Lidu“, glasilo čeških socialnih demokratov, piše: „Z veseljem moramo konštatirati, da se je v poslednjih letih javilo zanimanje za pošteno zabavo med mlajšimi sodrugi. Posebno se med sodrugi goji igra na tamburice. Tako se je ustanovilo samo v praškem okraju v zadnjih 3 letih okoli 10 odborov in samostalnih zborov tamburaških . . .“ Kaj pa slovenski socialni demokrati?!

Listnica uredništva.

Gosp. J.: Zadnji dve pošiljatvi smo prejeli. Pride vse v list. Presrčna hvala! Prosimo, le vrlo naprej!

Dopisniku iz Bač: Za to številko prepozno došlo. — Isto tako g. dopisniku iz Celovca. Pride zanesljivo prihodnjič!

Lovske puške

11 vseh sestav, priznano delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom priporoča 52-27

Prva borovska tovarna orožja

PETER WERNIG

c. in kr. dvorni založnik v Borovljah ::: Koroško.

Slovenski ceniki brezplačno in poštnine prosto.

Epilepsija. Kdor trpi na božjasti, krču in drugih nervoznih boleznih, zahteva naj knjigo o tem.

52- 36 Dobi jo zastonj in poštnine prosto v 9

Labudovi lekarni, Frankobrod o. M.

(Privil. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M).

Varstvena znamka: „SIDRO“.

Linement Capsici comp.,

nadomestek za 21

sidrov-pain-expeller

je vobče priznan kot **izvrstno, bolečine tolažeče** in **odvajalno vmetenje** pri **prehlajenju** i. t. d. Dobi se ga v vseh lekarnah za 80 v, K 1·40 in 2 K. Pri nakupu tega povsod priljubljenega domačega zdravila, naj se vzame le izvirne steklenice in škatlje z našo varstveno znamko **„sidro“**, kajti potem je gotovo, da se je dobil izvirni izdelek.

Dr. Richterja lekarna pri „zlatem levu“

v Pragi

Elizabetna ulica štev. 5, nova.

Razpošiljatev vsak dan.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu.

Akcijski kapital K 3,000.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4½%

od dne vloge do dneva vzdiga.

Kolodvorska cesta št. 27.

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje. — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške in ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. :: Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podr. v Spljetu in Trstu.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobitek 300.000 frankov. Na mesečno odplačevanje po K 8·— za komad. 1 52—37

Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobitek K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10·— za komad.

Prodaja vseh vrst vred papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.